

Hardanger Miljøseniter
Alex Stewart Environmental Services AS
5750 Odda

Deres ref.:

Vår ref.: 2004/86
MA1-M3 JALA 50

Saksbeh.: Janne Marie Larsen

Dato: 1. mars 2004

■ **Alex Stewart Environmental Services AS og SLab AS -
konkurranseloven § 3-9 jf. §§ 3-1 til 3-3 - dispensasjon for samarbeid
om laboratorietjenester**

Vedtak 2004-8

Vi viser til Deres brev av 21. januar 2004 hvor De søker om dispensasjon fra konkurranseloven (krrl.) §§ 3-1 til 3-3 til å samarbeide om tilbud av laboratorietjenester.

Partene i samarbeidet

Alex Stuart Environmental Services AS (ASES-HM) er et laboratorium som er lokalisert på Odda. ASES-HM spesialiserer seg på kjemiske analyser (analyse av forurensing, pH, o.a.), og omsatte for ca. 3,7 millioner norske kroner i 2003.

SLab AS (SLab) er et laboratorium som er lokalisert på Stord. Det driver hovedsaklig med mikrobiologiske analyser (blant annet analyse av bakterier), og budsjetterer med en omsetning på ca 2,8 millioner norske kroner i 2004.

Samarbeidet og forholdet til konkurranseloven

ASES-HM og SLab har begge sine kjerneområder innenfor miljø-, vann/drikkevann- og matanalyser. Partene hevder at de har utfyllende kompetanse som vil hjelpe dem til å samarbeide om å konkurrere om større oppdrag som blir lagt ut på anbud. Samarbeidet skal spesielt rette seg mot kunder på Vestlandet. Selskapene vil inngi felles anbud, og de vil samordne sine prislistene. I tillegg har partene i en samarbeidsavtale fordelt fagområder og geografiske områder mellom seg. ASES-HM og SLab ser på dette som en begynnelse på en kjede av små laboratorier.

I henhold til krrl. § 3-1 første ledd må ikke to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt. Ifølge partenes samarbeidsavtale skal ikke prisene nødvendigvis være like, men prislistene deres skal samordnes. Det antas at en slik samordning vil kunne påvirke prisene partene tar i markedet. Samarbeidet er derfor i strid med krrl. § 3-1.

Postadresse:
Postboks 8132 Dep
0033 Oslo

Besøksadresse:
H. Heyerdahls gate 1
Oslo

Telefon: +47 22 40 09 00
Telefaks: +47 22 40 09 99

post@konkurransetilsynet.no
www.konkurransetilsynet.no

Etter krrl. § 3-2 må ikke to eller flere ervervsdrivende på samme måte fastsette eller søke å påvirke priser, mengdeberegninger eller andre vilkår ved anbud, fordeling av anbud eller at noen ervervsdrivende skal avstå fra å inngi anbud. Partene ønsker å inngi felles anbud på regulær basis og dette er i strid med forbudet mot anbudssamarbeid i krrl. § 3-2.

Krrl § 3-3 forbyr ervervsdrivende å dele ett eller flere markeder mellom seg, slik at de avstår fra å selge konkurrerende varer eller tjenester til de samme kundene. Markedsdeling kan bestå i områdedeling, kundefordeling, kvotefordeling, spesialisering eller kvantumsbegrensninger. Partene har i samarbeidsavtalen fordelt kundegrupper mellom seg. Én av partene skal være primærtilbyder av tjenester til kunder innenfor et gitt fagområde og geografisk område. I tillegg er det avtalt at ASES-HM primært skal drive med kjemiske analyser, mens SLab skal tilby mikrobiologiske analyser. Denne markedsdelingen er i strid med krrl. § 3-3.

Det vil etter dette være nødvendig med en dispensasjon dersom samarbeidet skal videreføres.

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i krrl. § 3-9 dispensere fra forbudene i §§ 3-1 til 3-4 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Om vilkårene for å innvilge dispensasjonen er oppfylt, må avgjøres ut fra en konkret vurdering av hvordan de aktuelle konkurransebegrensningene påvirker forholdene i det eller de berørte markeder. Konkurransetilsynet må derfor vurdere hvilke markeder som er relevante.

Det relevante markedet

Det relevante produktmarked

Det relevante produktmarkedet inkluderer de varer og/eller tjenester kjøperen anser som substituerbare med hensyn til dekning av et bestemt behov. Med substituerbarhet menes i hvilken grad ulike produktvarianter kan dekke det samme behovet hos etterspørerne. Substituerbarheten kan måles ved krysspriselasiteter som angir i hvilken grad en konsument for sin behovtilfredsstillelse vil gå over til å etterspørre andre produkter dersom prisen på et produkt øker. Dette vil særlig avhenge av produktets egenskaper, bruksområde og pris.

Det er vanlig å dele laboratorietjenester inn i tre grupper¹:

- primærproduksjon (fiskehelse, dyrehelse, plantehelse og innsatsvarer)
- annen anvendelse enn matproduksjon (for eksempel miljøanalyse)
- næringsmidler (sjømat, drikkevann og andre næringsmidler)

ASES-HMs gjør hovedsakelig kjemiske analyser (analyse av forurensing, pH, o.a.), mens SLab stort sett skal utføre mikrobiologiske analyser (blant annet analyse av bakterier). Selskapenes kjernevirksomhet ligger slik det er beskrevet i søknaden innenfor miljøanalyse (annen anvendelse enn matproduksjon) og analyse av næringsmidler. ASES-HM og SLab tilbyr ikke laboratorietjenester innen primærproduksjon.

¹ Se for eksempel rapport fra Agenda Utredning og Utvikling AS av 17. desember 2002, utarbeidet i forbindelse med opprettelsen av Mattilsynet

Kundene etterspør oftest analyse innen et fagområde (næringsmidler eller miljø) og ikke innen type analyse (kjemisk/mikrobiologisk). Kundene ønsker også ofte å forholde seg til ett laboratorium. Av denne grunn vil det være hensiktsmessig å dele inn produktmarkedet etter fagområde.

Konkurransetilsynet avgrensar derfor de relevante produktmarkedene i denne saken til å være markedet for laboratorietjenester innenfor miljø og markedet for laboratorietjenester innenfor næringsmidler.

Det relevante geografiske marked

Også markedenes geografiske utstrekning avgrenses med utgangspunkt i etterspørernes substitusjonsmuligheter. Transport- og tidskostnader setter i mange tilfeller grenser for hvor langt etterspørerne er villig til å bevege seg geografisk for å søke alternative leverandører.

Det er flere kjededannelser i dette markedet, både nasjonale (som LabNett) og internasjonale (som Eurofins). Partene hevder at nærhet til kundene blir mindre viktig når man har gode kommunikasjonsmuligheter. Analysene går ofte per post, slik at nærhet ikke er viktig i seg selv.

På den annen side kommer størrelsen på markedet an på hvor bredt geografisk laboratorier av ulik størrelse kan tilby sine tjenester og hvor selskapene kan markedsføre sine tjenester. Partene ønsker å tilby sine tjenester på Vestlandet, og hovedsakelig til Hordaland og Sogn og Fjordane som er en av Mattilsynets åtte regioner.

Det at partene vil dele markedene mellom seg kan tyde på at markedene er lokale. Like fullt finnes det gode muligheter til å etterspørre tjenester fra hele Norge. I denne saken er det imidlertid ikke avgjørende akkurat hvor grensene går.

Konkurransetilsynets vurderinger

Etter krrl. § 3-9 første ledd bokstav a kan Konkurransetilsynet gi dispensasjon dersom konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes.

Etter opprettelsen av Mattilsynet 01.01.2004 har det oppstått en ny markedssituasjon for laboratoriene. De kommunale næringsmiddeltilsynene har blitt nedlagt, og flere av disse hadde laboratorier som nå har blitt konkurranseutsatte. Disse laboratoriene vil stort sett trolig bli videreført som kommunale, interkommunale eller private aksjeselskap, mens noen vil bli lagt ned.

I markedet for analyser innen næringsmidler og miljø har de tidligere kommunale næringsmiddeltilsyn dominert markedet, samt noen private laboratorier. Det finnes flere små og mellomstore private aktører som også var etablert før årsskiftet. På miljø- og næringsmiddelområdet finnes for eksempel

- AnalyCen (nordisk)
- Norsk Matanalyse
- LabNett (omsatte for ca 26 millioner norske kroner i 2003)
- Eurofins (internasjonalt)
- Westlab (anslått omsetning på ca 40 millioner)
- M-Lab (anslått omsetning på ca 20 millioner)

Samarbeidet mellom ASES-HM og SLab kan anses som en naturlig tilpasning til den nye markedssituasjonen. På denne måten kan selskapene blant annet konkurrere mot de større kjedene. Partene hevder at det kan være vanskelig å ha nok bredde i produktsortimentet til å kunne tilfredsstille større kunder dersom selskapene ikke samarbeider. At partene kan delta i flere

anbudsrunder kan øke konkurransen om oppdrag i markedene for laboratorietjenester innen miljø og næringsmidler.

Det er grunn til å tro at samarbeidet mellom partene vil føre til en forsterking av konkurransen i det relevante markedet.

På denne bakgrunn og med hjemmel i krrl. § 3-9 første ledd bokstav a har Konkurransetilsynet fattet følgende vedtak:

Alex Stewart Environmental Services AS og SLab AS gis dispensasjon fra konkurranseloven §§ 3-1 til 3-3 til å samarbeide om laboratorietjenester.

Dispensasjonen trer i kraft straks og gjelder frem til 1. mars 2009.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forutsetningene for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd.

Med hilsen

Birgit Løyland (e.f.)
seksjonssjef

Janne Marie Larsen
førstekonsulent

Vedlegg: Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak